

7

Interiør fra Serbercellen: jeg har brugt to af de nye blyanter, tegnet konturerne op med den hårde, lagt skygger på med den bløde og gnedet de fnuggede sorte streger ud med en finger. Sart morgenlys falder ind fra venstre gennem de tykke gardiner.

Jeg skulle have husket på Mester Budacs råd og holdt mig til det enkle, servanten med vaskefadet og kanden. Kande og fad er i sig selv et krævende motiv med deres spil mellem ydre og indre, men det er lykkedes mig at give dem fylde på det flade papir – fadets tykke porcelænstunger over den blomstrede bort, kandens struttende mave og krumme tud, som suger lyset ned i sig.

Det, der får tegningen til at vælte, er det skårede spejl på de årede brædder. Jeg skulle have stillet mig tilfreds med den snoede messingramme og de skarpe brudlinjer nederst i glasset, men mine forslugne øjne ville have spejlbilledet med. Man ser skoddernes lystremmer gennem gardinet og under det hovedgærdet af Jankos seng. Han ligger på siden med venstre arm på det krøllede tæppe, munden står åben, men resten af hovedet er skjult under noget, der ligner en tehætte.

Spejlbilledet distraherer. I stedet for ét billede i balance har jeg lavet to, som bekriger hinanden. Tegningen kæntrer.

Helt ovre slimhosten er Janko vist ikke. Det piber, når han ånder ind, og koger i svælget, når han støder luften ud af

den åbne mund. Han har trukket den skrækkelige nathue ned over øjnene og sover tungt. En bitter snapsehørm står ud fra ham, han kan nok have nødig at skærme øjnene mod lyset. Det blev sent i aftes, han og Stepan kom op at toppes på verandaen, eller rettere: Janko provokerede, mens Stepan tålmodigt forsøgte at dæmpe ham ned og endda lagde brændevin til. Janko trak for Gud ved hvilken gang sin gamle kæphest frem, den med kroaterne, som er skyld i alt, hvad der går skævt i Jugoslavien. Når han har hældt godt med slivovits på, og frihedsånden fra Montenegro kommer over ham, gør han for overskuelighedens skyld Stepan personligt ansvarlig for alt, hvad kroaterne gør, har gjort og sikkert vil gøre. Stepan er jo kroat og katolik, selvom han kommer fra det sydligste Bosnien, mindre end hundrede kilometer fra Jankos elskede Montenegro. Det er på en eller anden mystisk måde Stepans skyld, at tyrkerne huggede hovedet af den tapre prins Lazar for et halvt årtusinde siden, og at Beograds sporvogne aldrig kører til tiden, og at Serbien-Montenegro ikke for længst er blevet den strålende stormagt, det burde have været.

Det skal såmænd nok også være Stepan og de andre kroater, der vifter al vinterens kulde og mørke over til Serbien, så Janko får slimhoste og ondt i storetåen!

Nu har han så fået nyt vand på møllen:

»Slænge vores land for tyskerne – har I da ikke skam i livet?«

»Fald nu lige lidt ned, gamle ven,« brummede Stepan. »Det var ikke mig, der skrev under i Wien. Det var Pavel, og siden hvornår er han blevet kroat?«

»Åh, I trækker ham rundt ved næsen, det ved du jo godt. – I har altid sværmet for østrigerne og de andre ... pølsetyskere! Stod det til jer, var Jugoslavien stadig en provins under Wien!«

Stepan er en skikkelig mand, men til sidst blev det ham for meget. Han snuppede flasken (aftenens anden) ud af hånden på Janko og pressede proppen i:

»Provins, siger du – problemet er netop, at I opfatter alle os andre som en flok umælende får fra provinsen. I *siger* Jugoslavien, men mener kun Serbien! – Så er der afgang, min kære klovn! Ind i Serbercellen med dig, jeg gider ikke høre mere på dit vrøvl!«

Janko skævede til flasken, klaskede sammen og begyndte at græde.

»De sataner tog hele min familie,« snøftede han. »Hvordan tror du, det er at komme hjem og finde sin mor i et reb under loftet? – Hendes øjne, jeg siger dig ... ansigtet havde samme farve som blæk ...«

Stepan strøg ham over de grå tjavser: »Jeg ved det godt, jeg ved det godt ... For fanden, hvem har ikke mistet nogen i det her land? – Kom nu, så hjælper jeg dig ind i seng. – Raklo, ta'r du lige ved ned ad trappen?«

Han sov, da vi lempede ham ned i sengen. Men vågnede og insisterede på at få nathuen på.

Nøgne fødder klasker mod gulvet bag skillevæggen, slåen bliver skudt fra, døren går i. Stepan er morgenmand. Han er oppe inden seks og starter dagen med en dukkert i floden.

»Det kan umuligt være sundt at sænke hele kadaveret ned i det kolde vand,« siger Janko gerne og ryster på hovedet. Selv nøjes han med vandet fra kanden. Det har stået natten over for at temperere, men er koldt nok endda. Han tøver altid længe med vaskekluden i hånden, før han tager sig sammen og dupper sig i ansigtet, mens han skærer de frygteligste grimasser.

Han er rullet om på ryggen nu og snorker støt. Det varer vist længe, før han får øjne.

Nogen rumsterer inde bag væggen.

Jeg lægger tegningen og blyanterne fra mig på sengen, rejser mig langsomt og lister hen over gulvet. Fodsålerne klæber mod det ferniserede gulv – huh, det er koldt!

Et eller andet klirrer derinde, der kommer en plaskende lyd.

Omme bag vaskefadet ligger Jankos barberkost og rageskniven, halvt foldet ud. Jeg tager mig til min glatte hage og tænker med længsel og gru på den dag, jeg skal sæbe mig ind og mærke dens æg mod min strube. Sommetider bander Janko lavt, når han står med den, det hvide skum drypper rødt. Han sliber den på et strygestål, den kan kløve en fjer.

Jeg planter albuerne på servantens stenplade, bøjer mig frem og sætter øjet til det ovale knasthul.

Juliana bobler endnu bag sengeforhænget, jeg kan høre det anstrengte åndedræt fra de overbelastede lunger.

Vera står henne ved døren og vasker sig under armene. Tøjet ligger på taburetten.

Hun er helt nøgen, stor og hvid i det blege lys. Der er sorte hår under armene! Se, hvordan ryggen ligesom huller sig ind over de runde, vuggende balder ...

Det dunker dybt nede i kroppen, dunker og spjætter, gør ondt og gør godt.

Hun lægger hovedet på skrå og lytter. Åh, Gud, kan hun høre mit hamrende hjerte?! Nej, det er ikke det, nu hører jeg også den fjerne brummen, det er vist en flyvemaskine.

Vera, Vera, vend dig nu om, så jeg kan se dine ... Sidste år var hendes lår da ikke så tykke! Se, de klemmer sig ind mod hinanden! Men længere oppe runder de indad, ind under den kløftede røv. Alting på hende er så stort. Tænk, at hun går rundt med alt det under kjolen!

Den brummende lyd stiger i styrke. Enten er der flere

end én, eller også er den meget langt nede.

Vera snupper en lille brun flaske fra taburetten, svinger højre ben op på bordet og bøjer sig over sin fod. Hvad laver hun nu?

En sort dusk titter frem i det svulmende hvide og forsvinder igen.

Hun lakerer neglene på sine tæer!

Mine forslugne øjne brænder, jeg vover ikke at blinke. Bagefter – mon jeg kan tegne det hele?

En høj ringlen blander sig med den dybe brummen. Den kommer fra Julianas tallerkener, hele vognen vibrerer.

Hurtige skridt udenfor. Vera griber tøjet fra taburetten, men stopper op ved køkkenbordet, snupper sovsekanden og – hvad er det, hun gør?

Føj for den lede! Hun drikker den kolde sovs fra i aftes, slubrer den i sig i grådige slurke! Et øjeblik ser jeg direkte ind på hendes tunge, vippende bryster, så smutter hun hen på sengen. Forhænget rutsjer for, døren går op. Jeg når lige at tænke en skrækkelig tanke: mon Vera engang bliver lige så fed som sin mor?

Så buldrer Stepan på bræddevæggen, jeg tumler tilbage.

»Janko, Raklo, vågn op! Skynd jer! For fanden – hvad er det, der sker?!«

Den lyse himmel er spættet af flyvemaskiner. De kommer i tætte stimer ud af bjergenes dis, krænger og buldrer ind over byen.

De opskræmte heste vrinsker på engen, hovene gungrer.

Folk springer ud af vognene, men stopper brat op. Vri-der nakken af led, skygger med hånden og stirrer mod himlen.

Luften, jorden, alting skælver i den kværnende buldren fra de mange motorer.

»Herre Jesus, hellige Jomfru Maria,« messer Janko og slår kors for sig. Han er kommet i tøjet, men har stadig den tåbelige nathue på hovedet.

»Stepan, hvad er det for noget?« Juliana smækker skodderne op og klemmer hovedet ud.

»Aner det ikke! Flyvevåbenet holder måske øvelse!« Stepan må råbe for overdøve larmen.

»En søndag morgen – tror du selv på den?« Papagikas standser op, bekymret og bleg. Hans fingre kradser nervøst i den skaldede isse.

»Hestene går i panik!« Zurka og Yusup sætter i lange spring ned mod engen. Et lille barn begynder at vræle, og straks stemmer alle de andre i.

Flyvemaskinerne kredser i langsomme cirkler rundt og rundt over byen, længere og længere nede, store og tunge og mørke. De forsvinder ud af syne bag Kalemegdan, dukker op igen over floden. Propellerne glimter rødt i den lave sol.

»Pas på, elefanten!« Vældige ben gungrer hen over pladsen, skingre trompetstød gjalder fra Boscøs hævede snabel. – Åh, nu tramper den Rajiv ned! Nej, han sprang til side, han kaster sig op på det paniske dyr.

Hvor mange er der, halvtreds eller hundrede? Deres sorte skygger farer hen over græsset. Der kommer hele tiden flere. De kredser rundt over byen, forsvinder og kommer til syne, igen og igen og igen.

De har kantede, sort-hvide kors under vingerne.

»Tyskere!«

»Det er tyskere!«

Nu vræler sirenerne nede fra flodhavnen, lyden stiger og falder i jamrende sløjfer under den buldrende himmel.

En ny lyd, en høj, hvislende syngen i luften –

Et flimrende lysglimt. Og det første bedøvende brag.

»De bomber byen!«

Bomber byen – jamen, folk går jo rundt i gaderne! Og hvad med dem, der ligger og sover? De ... Tankerne går i stå.

»Juliana!« Stepan styrter til vognen.

Jeg griber ud efter Janko, men hånden møder kun luft. Nathuen ligger på græsset.

Flere dumpe eksplosioner, de kommer lige oven i hinanden nu, som rullende torden en høstnat.

»Lad os se at komme væk!«

»Nej, bliv her, de går efter bykernen og flodhavnen!«

Han er heller ikke inde i vognen.

»Har I set Janko?!«

De løber planløst frem og tilbage og hører mig ikke. Eller står som støtter med udslukte øjne.

»Jeg vil dø her, hos mine børn ...«

Jeg løber tværs over pladsen. Bag mig råber en stemme mit navn. Jeg vender mig ikke om.

Nye formationer buldrer frem bag borgen og dykker ned over byen.

Jeg løber op ad den stejle skråning, op mellem Kalemegdans takkede mure.

En tynd kimen hænger tilbage i ørerne, da eksplosionerne hører op.

Og skrigene stiger fra gadernes skakter.

En mand render ud ad en port og buser ind i mig. Han har bare ben under natskjorten og en flænge i panden. Blodet siler ned over kinden og drypper fra hagen. Han tager sig til hovedet og smiler høfligt:

»Undskyld, ved du, hvad klokken er?«

Så ser han blodet på hånden og begynder at skrig.

Jeg løber videre.